

**MALİ DÜŞÜNCE SİSTEMİNDE YOKSULLUK
KAVRAMINA BAKIŞ VE YOKSULLUĞUN
GİDERİLMESİNE YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Nilay AKBULUT, Mehmet YÜCE***

Makale Geliş Tarihi-Received: 27.08.2020
Makale Kabul Tarihi-Accepted: 14.01.2021
DOI: 10.37093/ijisi.950447

27

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

ÖZ

16. yüzyıldan itibaren iktisadi sorunları çözmek için iktisat akımları ortaya çıkmıştır. İktisat akımları, ekonomik sorunlara çare bulurken, yüzyıllarca tamamen çözülememiş bir sorun olan yoksulluğa da çözüm bulmanın yollarını aramaktadırlar. İktisat akımları gerek birbirleriyle bağlantılı gerekse birbirleriyle zıt olsalar da hepsinin yoksulluk tanımı ve yoksulluktan kurtulma önerileri vardır. Çalışmamızda 16. yüzyılda merkantilizm ile başlayıp günümüze kadar gelen iktisat akımlarının yoksulluğa bakış açıları ve bu soruna yönelik çözüm önerileri değerlendirilecek en son birbirleriyle karşılaştırılıp akımların yoksulluk ile alakalı bakış açıları literatüre katkı amacıyla değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İktisadi Düşünce Tarihi, Yoksulluk, Maliye, Yoksulluk Araştırmaları, İktisadi Akımların Yoksulluğu Tanımlaması ve Çözüm Önerileri.

Jel Kodu: B0, I3, H0.

* Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa/Türkiye. nnilayakbulut@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4784-7471>.

** Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bursa/Türkiye. mehmetyuc@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-00001-6398-5589>.

**THE PROPOSAL OF THE POVERTY CONCEPT IN THE
FINANCIAL THOUGHT SYSTEM AND THE SOLUTION
PROPOSALS FOR THE REMOVAL OF POVERTY**

ABSTRACT

From the 16th century, economic movements emerged to solve economic problems. While the economic movements find a solution to economic problems, they seek ways to find solutions to poverty, a problem that has not been solved for centuries. Although the economic flows are both interconnected and opposite, they all have the definition of poverty and suggestions for getting rid of poverty. In our study, the poverty perspectives of the economic flows that started with mercantilism in the 16th century and have survived until today and the solution suggestions regarding the problem will be compared and evaluated with the aim of contributing to the literature.

Keywords: History of Economic Thought, Poverty, Finance, Poverty Studies, the Definition of Poverty by Economic Trends and Solutions.

Jel Code: B0, I3, H0.

GİRİŞ

Merkantilizmin ortaya çıkışından bu yana gerek Klasik İktisadın doğuşu, gerekse Keynesyen İktisadın yaptığı devrim gibi İktisadi Akımlar; ülkelerin İktisat Politikalarını etkilemiştir. Akımlar sayesinde ekonomik sorunlar çözülmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede bazı akımların bu sorunların giderilmesinde katkı sağladığı düşünülmüş, bazılarınsa sorunu daha fazla derinleştirdiği tartışması yaşanmıştır. İktisadi Akımlar, İktisat Politikalarına yön verirken; İktisat Politikası aracı olan maliye politikalarından da faydalanılmıştır. Dolayısıyla, maliye politikalarının gelişimi de İktisadi Akımlardan etkilenmiştir.

Yoksulluk, İktisadi Akımların ortaya çıkış tarihinden daha eski bir sorundur. Bazı İktisadi Akımlar yoksulluk sorununu gidermede etkin çözümler öne sürerken, bazıları ise yoksulluğun giderilmesinin olumsuz etkileri olacağını savunmuşlardır. Öyle ya da böyle; 16. yüzyılda merkantilist düşüncenin ortaya çıkışından itibaren İktisadi Akımların yoksulluğu giderme konusundaki çözüm önerilerinin ne kadar etkili oldukları tartışmalı olsa da; her İktisadi Akımın yoksulluğun giderilmesine yönelik çözüm önerileri mevcuttur.

Çalışmamızda öncelikle, mali bakışa yön veren İktisat Akımlarının yoksulluğu ne şekilde tanımladıkları; İktisat Akımlarına göre yoksulluğun getirdiği olumsuzlukların topluma nasıl yansıdığı ve bunun sonuçları; cinsiyet, sosyal sınıf gibi ayrımlara sahip olan bireyin yoksulluktan hangi şekilde etkilendiği üzerinde durulmuştur. İktisat Akımlarının yoksulluğa bakış açılarından bahsedildikten sonra; akımların kendi düşünceleri kapsamında yoksulluğu gidermek için uygulanması gereken çözüm önerileri incelenmiştir.

1) Klasik İktisat Öncesi Mali Yaklaşımların Yoksulluğa Bakış Açıları

Bu kısımda merkantilizm ve fizyokrasinin önde gelen düşünürlerinin yoksulluğa olan bakış açıları ele alınacaktır.

1.1. Merkantilizm

Merkantilizm, 16. ve 18. yüzyıla hakim olmuş İktisadi bir düşüncedir. Düşüncenin öncüleri; Montaigne, Bodin, Colbert ve Thomas Mun'dur.

Merkantilizmin, ekonomi politikasında iki temel faktör vardır, bunlar ticaret dengesi ve paradır. Ancak, ülke sınırları içerisinde mal bulundurmaya, para bulandırmaktan daha fazla önem arz eder. Bu durum merkantilizmi korumacı bir sistem haline getirdiği gibi, ekonomi politikası için bir tehlike arz eder (Heckscher, 2007: 26).

Abraham Lincoln'ün "Gümrük tarifelerinden anlamam, ancak İngiltere'den bir palto alırsam palto bende, param İngiltere'de kalacak. ABD'den bir palto alırsam paltom da parası da ABD'de kalacaktır." şeklindeki söylemi merkantilist düşüncenin devletçi, koruyucu ve milliyetçi özelliklerini net bir şekilde yansıtır (Adaçay, 2009: 24).

30

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Merkantilist düşünürlere göre, nüfus sürekli bir artış halinde olmalı ve sürekli üretmelidir, çünkü onlara göre yoksulluğun nedeni nüfusun az olmasıdır. William Petty, nüfusun arttıkça, bireylerin normalden daha fazla çalışacaklarını; artan nüfusun, devlete fazladan bir yük getirmeyeceğini savunur (Vural, 2000: 177). Diğer bir düşünür olan Dudley North; kişinin çevresinde var olan koşullardan daha iyi koşullara ulaşma isteğinin onu daha fazla çalışmaya ve üretmeye teşvik edeceğini ifade eder. Eğer bir kişi sadece temel gereksinimlerini gidermekle kalır fazlası için çalışmazsa, o zaman dünyada yoksulluk artacaktır (Aydemir, Güneş, 2006: 177).

Merkantilizme göre, yoksulluğun devlet açısından nedeni, devletin yönetimindeki eksikliklerdir. Düşünür John Law'a göre, yoksulluk insanların çalışmayı istememelerinden değil, devletin işsizliğin giderilmesine yönelik politikalarının başarısızlığından meydana gelir. Devletin işsizlikle başa çıkamaması ve parasal yönetimin iyi olmaması yoksulluğun nedenleridir (Anton, 1997: 79).

Yoksulluğun nedeninin devletin kötü yönetiminde bulan bir başka düşünür William Petty, devletin giderlerinin halktan alınan vergilerle telafi edilmesi gerektiğini düşünür. Fakat; hem paranın vergi yoluyla piyasadan çekilmesi hem de alınan vergilerin üretimi arttıracak alanlarda kullanılmamasının halkı yoksulluğa sürükleyeceğini ifade eder (Aydemir, Güneş, 2006: 155).

Merkantilist görüş, İngiltere'de sanayi devriminin diğer ülkelere nazaran daha hızlı başlamasında ve burada başarılı olmasında etkili

olmuştur. Kraliçe Elizabeth I (1558-1603) İngiltere’de yoksullar için Fakirlik Kanunu’nu çıkartmıştır. Kanun 1531 ve 1537 yılında çıkartılmış, kırsal kesimden kentlere göçen ve iş bulamayarak yoksullaşan vatandaşları kapsamıştır. Kanuna göre, her kaza kendi yoksullarına iş bulmalı ve onlara kendilerine bakma imkanı sağlamalıdır. Ancak kanun uygulamada başarılı olamamıştır. 1572 ve 1576 yıllarında ise, fakirler kanunu ile sadaka yasaklanmıştır; sadaka almak ve sadaka vermek ağır cezalara çarptırılmayla sonuçlanmıştır (Ersoy, 1986: 80-81).

Öz olarak, Merkantilistlere göre yoksulluğun nedeninin az üretim olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bunun birinci nedeni nüfusun az olmasından kaynaklanan az üretim, ikinci nedeni ise devletin gerek işsizlik gerekse halktan alınan vergilerin doğru alanlarda kullanılmaması gibi yanlış politikalarıdır.

1.2. Fیزیokrasi

Aydınlanma çağında on beş yıllık kısa bir süre boyunca öne çıkan fizyokratlar François Quesnay'ın etrafında merkezlenen bir gruptur. Bu on beş yıllık kısa süre zarfında Fizyokratlar tüm Avrupa'da entelektüellerin ve devlet adamlarının dikkatini çekmiştir. Fizyokratların teorileri her yerde tartışılmış ve bazı fikirleri uygulamaya konulmak için girişimlerde bulunulmuştur (Neil, 1948: 154-155). Fizyokratlara göre, ne endüstri ne de ticaret büyük bir zenginlik getirmez; zenginliğin kaynağı tarımdır, sadece tek başına tarım servet yaratabilir. Ticaret büyük bir devletin refaha kavuşması için yetersiz bir dayanaktır. Bu karşın tarım, nüfusun büyük çoğunluğunu istihdam etme kapasitesine sahiptir (Charbit, 2002: 11-14).

Quesnay, köylünün yoksulluğunun hangi sonuçlara varabileceği düşüncesinden hareket ederek çalışmalar yapmıştır. Vergilendirmeyi nüfusun büyüme engellerinden biri olarak görür. Vergilendirme ile köylülerin yoksullaşması üzerinde şu şekilde bağlantı kurar; vergilendirme köylüleri kentlerde çalışmaya iter ve bu da köylünün çiftliğiyle yeteri kadar ilgilenememesi demektir. Bu durum uzun vadede ülkenin yoksullaşmasına sebep olur (Charbit, 2002: 43). Quesnay'a göre, "Yoksul köylü, yoksul ülke; yoksul ülke, yoksul kral" dır (Savaş, 2000: 237).

François Quesnay'a göre; gıda maddeleri fiyatlarındaki düşüş, yoksul kesim için fayda sağlayan bir durum değildir. Düşünürce göre, fiyatların düşük olması, aynı zamanda ücretlerin de düşük olmasına neden olur. Bu durumdaki bir ülkenin refah seviyesinde ve milletin gelirinde azalış meydana gelir (Ersoy, 1986: 110).

Quesnay'ın paranın dolanım hızının, ülkenin büyümesi ve kalkınmasına nasıl etki edeceği üzerine düşünceleri olduğu gibi, Boisguilbert'de aynı durumu farklı şekilde ifade eder. Boisguilbert, paranın zengin kesimden ziyade yoksul kesimde olması gerektiğine dikkat çeker. Yoksul kesimde olan para ortalama olarak daha fazla el değiştirir, böylece gelir gittikçe katlanır bu da ülkenin zenginleşmesini sağlar (Savaş, 2000: 237-238). Kısacası yoksulun elinde harcanan para, zenginin elinde harcanan paraya kıyasla; zenginliğe kavuşmak açısından daha etkin bir araçtır¹.

32

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

2. Klasik İktisat Dönemi Mali Yaklaşımların Yoksulluğa Bakış Açıları

2.1. Klasik İktisat

Klasik iktisadın dört temel ilkesi vardır. Bu temel ilkeler; birincisi serbest piyasa varsayımı, ikincisi ücretin, faiz haddinin ve mal fiyatlarının esnek oluşu, üçüncüsü her arzın kendi talebini oluşturduğunu belirten Say Yasası ve dördüncüsü ekonominin tam istihdamı ve fiyatlardaki istikrarıdır. Öncüleri Adam Smith, Jean Baptiste Say, David Ricardo ve John Stuart Mill'dir.

Adam Smith, modern iktisadın babası sayılır. Smith toplumdaki düzeni koruma ihtiyacıyla meşguldür. Bilimsel metodolojisi, içinde yaşadığımız dünyayı araştırmak yerine uzlaşmayı vurgular. Evrenin ihtiyatlı bir Tanrı tarafından yönetilen uyumlu bir makine olduğu bir doğal hukuk versiyonunu çağırır. Bireysel kendini arama etkinliğinin toplumsal cazibesi olan "görünmez el", yani bizi öyle davranacak

¹ Keynesyen marjinal tüketim eğiliminin ismi konulmadan kullanılmış olduğu görülmektedir.

*Mali Düşünce Sisteminde Yoksulluk Kavramına Bakış ve
Yoksulluğun Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri*

şekilde şekillendiren bir Tanrının eli², dünyadaki mutluluk miktarının her zaman maksimize edildiğini garanti eder (Denis, 2005: 1).

Smith'e göre gelir dağılımı adaletsizliği; zenginler ve yoksullar arasındaki refahın gerçek değerini gizler. Diğer bir deyişle, gelir dağılımı adaletsizliğine bakılmadan, zenginlerin ve yoksulların olması gerektiği gibi olmaları onları refaha kavuşturur. Çünkü ilahi adalet, yoksulun yoksulken daha mutlu, zenginin de zenginken daha mutlu olduğuna baştan karar vermiştir ve olması gerektiği gibi davranan her insan mutluluğu yakalar. Yoksul kişi, zenginliğe özendiğinde, zengin olmak için gösterdiği çaba onu mutsuz eder. Bu çabada bulunan kişi sadece kendini mutsuz etmekle kalmaz, ayrıca toplum barışına da zarar verir (Denis, 2005: 12-14).

Adam Smith'e göre, kaynakların doğru yerde ve üretimin değerini arttıracak şekilde kullanılması zenginliği getirir. Kaynakları üretimin değerini arttırmayan yerlere ayırmak ise yoksulluğu getirir. Emeğin doğru yerde kullanılması gerekir; düşünüre göre emek iki çeşittir: üretken olan emek ve üretken olmayan emek. Adam Smith, Milletlerin Zenginliği eserinde, emek çeşitlerini; bir sanayi işçisinin verdiği emek ile bir hizmetçinin verdiği emeğin değerini karşılaştırarak açıklar. Sanayi işçisi, üzerine emek verdiği ürünü daha fazla değerli kılarken; hizmetçinin verdiği emek herhangi bir şeyi değerli kılmaz (Smith, 2006: 358).

Adam Smith'e göre, toplumun büyük kısmını oluşturan işçilerin ücretleri iyileştirilmeli, kendilerine rahatlıkla bakabilecek konuma getirilmelidir. Düşünüre göre, işçilerin ücretlerinin iyileştirilmesi, kendi ihtiyaçlarına yetecek derecede ücrete sahip olmaları; toplumun büyük bir kısmının yoksulluk içerisinde yaşamasına engel olur ve

² Burada Smith'in bahsettiği görünmez elin Tanrı'nın eli olabileceğine dair tartışmalar mevcuttur. Öyle ki, Smith'in bazı çalışmalarında Hristiyanlık mezhebi olan Kalvinizm'den etkilendiği, Ahlaki Duygular Teorisi ve Ulusların Zenginliği adlı eserlerindeki metinlerde teolojik arka planın yoğun olduğu görülmektedir. Oslington, Paul (2018); "Tanrı ve Piyasa: Adam Smith'in Görünmez Eli", Modern İktisadi Düşüncenin Teolojik Arka Planı, Çeviri Editörü: Mehmet Saraç, İSİFAM yayınları, yayın no: 3, İstanbul, ss: 53-68, s: 63

böylece hem toplumdaki sosyal yapının dengesizliği giderilmiş olur hem de, gelişme sağlanır (Ersoy, 1986: 132).

Özetle, Adam Smith'in yoksulluğa bakış açısında toplum düzeni ön plana çıkar. Smith bir yandan zengin zenginken daha iyi, yoksulun yoksulken daha iyi olmasını; aksinin toplumsal yozlaşma ile sonuçlanacağını savunsa da, bir yandan da aşırı yoksulluğun toplum dengesini bozacağını savunur. Smith'in yoksulluk konusundaki söylemlerinden, toplumsal dengenin sağlanabilmesi için, toplumdaki yoksulların aşırı sefalet içerisinde bırakılmamaları ancak zenginliğe de özenmemeleri gerektiği anlaşılır.

34

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Jean Baptiste Say, Mahreçler kanunundan yola çıkarak, bir toplumdaki üretici sayısının ve malın fazla olmasının, talebi ve iş imkanını arttıracığını savunmuştur. Üretimdeki artış, talebi uyarır ve böylece ekonomiye bir canlılık gelir. Say'a göre, yoksul toplumların ekonomilerinde bu türlü bir canlılık yoktur, piyasa durgundur (Ersoy, 1986: 157). Say'ın düşüncesine göre, yoksul bir toplumu sefaletten kurtarmak için, piyasadaki üretici ve mal sayısının artırılması bu şekilde piyasanın canlanması sağlanmalıdır.

Jean Baptiste Say'ın yoksulluk üzerine diğer düşüncelerine göre; vergilendirmenin zengin kesimin refahını azaltmasındansa, yoksul kesimi daha fazla etkilediğini, bu kesimi daha fazla yoksullaştırdığını ifade eder (Brandy, 2007: 68). Yoksullukla alakalı bir diğer üzerinde durduğu konu ise kadın yoksulluğudur. Kadınlar ve erkekler arasında meslek sahibi olma açısından bir eşitsizlik vardır. Kadınların yapabileceği meslekler sınırlı iken, erkekler kadınlara göre değişik mesleklerde çalışmaya daha fazla elverişlidir. Bu eşitsizlik ise kadınları yoksullaştırır. Kadınların kendi yaşamlarını devam ettirebilmeleri amacıyla; kadınsı niteliklere uygun olan işlerin kadınlar için ayrılması gerektiğini düşünür (Gouverneur, 2019: 1216).

D. Ricardo, işçilerin sadece asgari geçimlerini sağlayabilecek kadar bir ücret aldığını ve bu kazançlarının onları yoksulluğa mahkum şekilde yaşamlarını sürdüreceğini ifade eder. Piyasa ekonomisinde işçilerin yoksulluk içinde yaşamalarını engelleyecek bir yöntem yoktur. Ricardo'ya göre; işçilerin bu şekildeki konumu doğal hukukun sonucudur, bu nedenle Ricardo meşru sisteme karşı; yoksul kesimin yaşam standartlarını iyileştirmeye yönelik yardım amacıyla savaş açmıştır. Ancak açtığı savaş, isteğinin tam tersine, sınıf miktarını

arttırmış ve ücretlerin azalmasıyla sonuçlanmıştır. Bu nedenle işgücü piyasasındaki durum, emek ve işgücü arzı talebinin bir sonucudur (Bochenek, 2017: 214).

Bir diğer düşünür olan Maltus'a göre, devlet yoksullara yardımdan kaçınmalıdır. Çünkü doğa yoksulları, yoksul hallerinde kalmaya mecbur etmiştir. Hayatta sadece güçlü olanların yaşam hakkı vardır (Adaçay, İslatince, 2009: 58)³. Malthus'un nüfus teorisine göre; daimi olan nüfus artışı; nüfus ve gıda üretimi arasındaki dengeyi olumsuz şekilde etkileyecektir. Yoksulların, gıda üretiminden yeteri kadar yararlanamaması sonucu; bulaşıcı hastalıklar baş gösterecek ve bu da toplumun sefaletle sürüklenmesine neden olacaktır. Malthus'a göre yoksul kesim evlenmemeli ve çocuk sahibi olmamalıdır (Zarakoğlu, 1981: 26).

John Stuart Mill, klasik iktisada bağlı olsa bile, konu yoksulluk olduğunda, devletin düzenleyici bir rol oynaması gerektiğini düşünür. Mill'in fikirleri özellikle yoksul halkın eğitilmesini konusunda belirginleşir; düşünüre göre, yoksul çocukların eğitilmesi devletin üstlenmesi gereken bir sorumluluktur. Düşünürün gelir dağılımı adaletsizliği ve haksız kazanç konusu için de devletin rol alması gerektiği gibi düşünceleri vardır. Zamanında haksız yollarla toprak sahibi olan kimselerin kazanç sağlaması devletin koyduğu kurallarla engellenmeli, gelir dağılımının adaletli olması yine devletin koyduğu vergilerle sağlanmalıdır (Ersoy, 1986: 159).

İbn-i Haldun'a göre; devletlerin zenginliği ve yoksulluğu nüfusun, daha doğru bir ifade ile işgücünün fazla olması ile ilintilidir. Eğer bir devlette işgücü fazla olursa, insanlar normalde kazandıklarından daha fazla kazanırlar ve kazançlarının bir kısmını biriktirebilirler. Birikim, insanların yaşamını olumlu yönde etkiler, refah seviyesi artar. Refah seviyesindeki artış, piyasaları da canlandırır bu şekilde

³ Malthus'un bu teorisi, çağdaşı biyolog Darwin'in evrim teorisi ile benzerlik gösterir. Şöyle ki, Darwin'in evrim teorisinde doğal seçim mevcuttur. Buna göre her türün güçlü olanları hayatta kalırken, güçsüz olanlar yok olmaya mahkum olacaklardır. Küçükali, Adnan (2019); "Klasik İktisadi Düşünce ile Evrim Teorisinin Entelektüel Beraberliği", HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt:8, Yıl:8, Sayı, 20, ss. 43-58, s.56.

alınan vergilerde bir yükselme başlar ve böylece devlet zenginleşir. Nüfus yoğunluğunun az olduğu bir devlette ise, işgücündeki azlığa bağlı üretim düşer, piyasalarda bir canlılık görülmez, dolayısıyla alınan vergilerde bir artış görülmez ve devlet yoksulluğa sürüklenir (İbn-i Haldun, 2018: 64).

Klasiklerin yoksulluk üzerine düşünceleri, yoksulluğun bölüşüm ile alakalı ve toplumun yapısını bozan bir sorun olmasında birleşir. Klasik düşünürlerin birbirlerinden etkilendiği görülür, beyan ettikleri görüşler birbirinin devamı veya tamamlayıcısı niteliğindedirler. Genellikle, klasiklere göre yoksulluk kadersel bir durumdur ve devletin el atarak yoksulların durumunu değiştirmeye çalışması bazı olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilir. Düşünürlerin aralarında Ricardo farklı olarak yoksulların durumunun değiştirilmesi gerektiğini düşünmüş ve bunun üzerine çalışmalar yapmıştır.

Klasikler her ne kadar, yoksulluğun kadersel bir durum olduğunu savunsa da John Stuart Mill ve Ricardo, toplumdaki dengenin sağlanması amacıyla yoksulluğun giderilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Özellikle John Stuart Mill, klasik iktisat görüşüne tamamen bağlı olmasına rağmen, yoksulluğun devlet eliyle giderilmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak genel olarak piyasadaki şartların ve ücretlerin iyileşmesi sonucu yoksulluğun azalacağı düşüncesi mevcuttur.

2.2. Neoklasik İktisat

Neoklasik iktisat okulu temellerini 1870''te atmıştır; savunucuları klasik görüşleri ve liberal ideolojileri esas alırlar, savundukları fikirler günümüze değin etkisini sürdürmüştür (Kazgan, 1974: 125). Leon Walras, Vilfredo Pareto, John Bates Clark ve Alfred Marshall, gibi iktisatçıların düşünceleri neoklasik iktisat ile bağdaşır.

Neoklasik iktisadın özellikleri şu şekilde toplanabilir (Colandar, 2000: 134-135): a) ekonomi kıt kaynakların alternatif amaçlar arasındaki bölüşümüdür, b) faydacı görüş hakimdir; toplumda yaşayan bütün bireyler faydalarını en üst seviyeye ulaştırdığında, toplum en üst faydayı sağlamış olur, c) marjinal değişimlere odaklanırlar, d) ileri görüşlü rasyonellik varsayımları ekonominin merkezindedir, e)

metodolojik bireycilik hakimdir, f) ekonomi genel denge anlayışı etrafında toplanmıştır.

Alfred Marshall'a göre; iktisat bilimi, bireylerin yaşadıkları maddi ve kültürel şartları değiştirmeli ve sınıfsal ayrımın yok olmasını sağlamalıdır. Düşünüre göre; iktisat bilimi bu sonuçları almak adına; yoksulluğun giderilmesi amacı ile hareket eder. Yoksul bireylerin yaşadıkları şartların değiştirilmesi adına, yoksulların barınma ve eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında yardım yapılması gerektiğini düşünür. Özellikle yoksul çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması; eşitsizlik, eğitimsizlikle gelen ahlaki yozlaşma ve vasıfsız işgücü sorunlarını çözecek; bu da yoksulluk sorununu ortadan kaldıracaktır (Kabaş, 2018: 188-189).

Genel Denge Teorisi'nin öncüsü olarak bilinen Leon Walras'a göre; yoksulluk, bilişsel olarak tembellik, aptallık veya şansın iyi gitmemesinden kaynaklanır. Düşünüre göre, meşru olarak elde edilen; iş, yetenek veya başarıdan başka bir servet yoktur. Ancak Walras; sosyal sistemin getirdiği istemsiz yoksulluk ile, bireysel eksikliklerden kaynaklanan yoksulluğu birbirinden ayırmıştır (Sorinel, 2013: 468). Örneğin; düşünüre göre, işçi sınıfının yoksulluğunun nedeni, ücretlerinden kesilen vergilerdir. Düşünür, kariyeri boyunca bu sınıfın yoksulluğunun giderilmesi için, ücretlerin üzerinden vergilendirmenin kaldırılması gerektiğini iddia etmiştir (Misaki, 2018: 422).

Clark, yoksulluk konusunu, yoksulluğun getireceği sonuçların umursanmıyor oluşu ve yoksulluğun getirdiği ahlaki çöküntü nedeniyle kariyeri boyunca gündemde tutmak istemiştir. Yoksulluk konusunu, yoksul işçilerin aldığı asgari ücretleri konusunda fikir beyan ederek belirtmiştir. Clark'a göre; asgari ücret mevzuatı; işverenin, işçiye sadece belirli ihtiyaçlarını karşılamasına yetecek bir miktarı sağlaması ve bunun karşılığında emek olarak ihtiyaç duyulan her şeyi işçiden talep etmesidir. Clark, bu şekildeki politikaya karşı çıkar ve bunun hem işsizlik sorununu arttıracağını hem de yoksulluğu daha da kötüleştireceğini savunur (Prasch, 2000: 257-258). Ayrıca, işsizlere ve asgari ücretle çalışırken işsiz kalanlara devlet yardımı yapılması gerektiğini savunmuştur. Clark, kariyeri boyunca yoksul bireylerin yoksulluklarının giderilmesi için her türlü iyi niyetli girişimi saygıyla karşılamıştır (Leonard, 2003: 525).

Neoklasik iktisatçılara göre yoksulluk, ahlaki yozlaşmaya, eğitimsizliğe, işgücünün niteliksizleşmesine ve eşitsizliğe neden olur. Bu sonuçlar doğrultusunda neoklasikler, yoksullukla alakalı yapılacak olan politikaların toplum nezdinde yaratacağı etkileri değerlendirerek yapılması gerektiğini düşünürler. Sınıf düzeyinde yoksulluğun giderilmesi gerektiği ve özellikle işçi sınıfının yoksulluğunun giderilmesi için yapılan çalışmalar dikkat çeker.

2.3. Keynesyen İktisat

Keynesyen iktisat ekonomiyeye farklı bir bakış açısı kazandırmakla kalmamış, deyim yerindeyse iktisatçılar arasında bir devrim yapmıştır. Bu şekildeki bir söylemin sebebi, Keynesyen iktisattan önce egemen olan Neoklasik iktisadın prestij kaybıdır. Neoklasik iktisada göre; ekonomi her daim tam istihdamdadır ve bu varsayım, devletin ekonomiyeye müdahale etme fikrini geçersiz kılar. Ancak Büyük Buhran ile birlikte gelen kitlesel işsizlik, neoklasik iktisat tarafından açıklanamamış ve bu durum neoklasik iktisadın güvenilirliğini zedelemiştir. Ardından gelen Keynesyen iktisat, ekonomistlerin, iktisat hakkındaki düşünce tarzlarını değiştirmiştir (Kutlu, 2018: 1820).

Keynesyen iktisada göre; ekonomi tam istihdamda değildir, ekonomideki genişleme veya durgunluk dönemleri kalıcı olabilir. Ekonomiyi olduğu yerden kurtarabilecek otomatik bir mekanizma mevcut değildir. Sadece kitlesel işsizliğin hakim olduğu bir ekonomi dengeye gelebilir. Refah ise yapılan yatırımlarla sağlanabilir; yatırım olmayan bir ekonomi küçülmeye gider. Ayrıca Keynesyen iktisat, farklı olarak belirsizlik kavramını ortaya koymuştur (Bilir, 2019: 90).

Gelir arttıkça, toplam harcamalar içinde olan tüketim harcamaları azalır. Tüketime karşı azalan talep, tüketim mallarının fiyatlarında da bir azalışa neden olur. Tüketim fiyatlarındaki azalışı takiben; yatırım harcamaları ve talep de düşer. Bu durum ekonomiyi eksik istihdamda sürükler ve ekonominin eksik istihdamda dengeye gelmesi gönülsüz işsizlikle sonuç bulur. Heilbroner'ın ifadesiyle "ekonomi, bir yaprak bile kılmıdamayacak, işsiz erkek ve kadınların, tam kapasiteyle kullanılmayan tesis ve ekipmanın varlığına rağmen, bir "denge" durumunda kalacaktı. Keynesyen iktisat, burada ekonomideki bolluk içindeki yokluğa dikkat çeker ve bireylerin yoksulluğu bu şekilde baş gösterir (Bilir, 2019: 93).

Keynes'e göre açlık ve yoksulluk genel olarak iyi bir ruh hali değildir. Açlığı ve yoksulluğu gidermek amacıyla ortaya çıkan malzeme konforunun elde edilmesi için yapılan uğraşı insanın ruh halini olumsuz yönde etkileyen, ne zaman sonlanacağı belli olmayan, zihnen bireyin üretici olmasını engelleyen, uğraştırıcı bir süreçtir. Bir insanın fiziki varlığını korumak için ihtiyaç duyduğu şey, zihnin üretme gücünü tüketen en büyük ekonomik problemlerden biridir (Andrews, 2017: 963).

Keynes, klasik iktisatçıların piyasa ekonomisi üzerine yaptığı çalışmalarına tam olarak karşı çıkmamaktadır. Keynes, yoksulluk sonucunu doğuracak olan işsizlik sorununun çözümü gibi sorunların giderilmesini devlete bırakmıştır. Genellikle çalışmalarını yoksulluk ve işsizlik ile ilgili yapmıştır ve devletin yapacağı politikalarla yoksulluğun giderilmesi gerektiğini savunur (Aktan, 2008: 25).

2.4. Neokeynesyen İktisat

Neoklasik sentezin öncüleri; Paul Samuelson, John Hicks, James Tobin, Franco Modigliani, Dennis Holme Robertson, Robert Solow'dur. Alfred Marshall'ın neoklasik mikroekonomisi ve Keynes'in mikroekonomisinin bir sentezi olarak ortaya çıkmıştır. Bu ekonomik sistemde, özel insiyatif hükümet değişikliklerine bağlıdır ve rekabet mekanizması tekeller tarafından bozulur. Piyasada meydana gelmiş olan tekeller, rekabeti olumsuz yönde etkiler, fiyat artışına neden olur; sonuç olarak kaynaklarda hareketsizlik baş gösterir, gelir adaletsizliği meydana gelir. Böyle bir sonuçla karşı karşıya kalan devlet ekonomiye müdahalede bulunmak zorundadır (Bochenek, 2016: 268). Devlet ekonomiye müdahalede bulunurken bunu sadece tek taraflı maliye politikaları kullanarak yapmaz, farklı müdahale araçları ile de bunu yapar (Tokatlıoğlu, Selen, 2016: 64).

Samuelson, sınıf farklılığının getirmiş olduğu engeller, yaş ve sağlığın gelir üzerindeki etkileri ve kadın ve erkek ayrımcılığı üzerine çalışmaları vardır. Kadınların ücretlendirme açısından erkeklerden daha dezavantajlı konumda olduklarını düşünür. Dolayısıyla bireysel ücretlendirme üzerinden bakıldığında, kadınlar erkeklerden daha yoksul konumdadır. Ancak yoksulluk sorununun bireysel kazançlardansa hane gelirinin ne olduğuna ve ırka bağlı kentsel sorunların çözülmesine odaklanılarak üstesinden gelmesi gerektiğini düşünür (Backhouse, Cherrier, 2019: 1063).

Hicks'e göre ülkelerin yoksulluk batağına düşmesinin sebebi; nüfusun ya çok düşük olmasından ya da çok yoğun olmasından kaynaklanan bir problemdir. Nüfusun çok düşük olması ekonomik verimlilik için bir sorun yaratmakta iken; nüfusun çok yoğun olması ise, toprak sıkıntısı nedeniyle, beslenme sorununun meydana gelmesi ile sonuçlanır. Her iki durum da yoksulluk açısından tehlike arz eder (Hicks, 1999: 346). Nüfusu yoğun bir ülke, ekilecek tarım arazisi kalmadığında yoksulluk batağından sadece nüfus küçültme politikalarıyla kurtulabilir. Ancak Hicks, tarım arazisi azlığının bir ülke için herhangi bir tehdit yaratmayacağını, dünyada bol miktarda ekilecek tarım arazisi olduğunu ve söz konusu nüfusu yoğun ülke için yoksulluk batağından sanayileşme ile kurtulabileceğini ifade etmiştir (Hicks, 1999: 350).

40

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Tobin, yaşadığı dönemin hükümetini eşitsizlik ve yoksulluğa yeterince önem vermediği için sık sık eleştirmiştir. Vietnam savaşı olduğu sürede bölgede yaşanan yoksulluğa değer verilmediğini, fırsat eşitliğinin Amerika için idealden öteye geçemediğini vurgulamıştır. 1970'te yazdığı makalesinde "özümlü eşitlik" kavramını ortaya atmış; görüşlerine göre yaşam, sağlık ve vatandaşların başlıca ihtiyaçlarını karşılayan özel kıt mallar, bireylerin alım gücüne bakılmadan paylaşılmalıdır (Klein, 2013: 688).

Tobin, eşitsizliği gidermek amacıyla farklı çalışmalar da yapmış, 1960'lı yıllarda yayınladığı "Improving the Economic Status of the Negro" ve "Raising the Incomes of the Poor", "Great Society" makaleleri o yılların yoksulluk ve eşitsizlik konularının gündemini ne şekilde belirleneceğine dair yön vermiştir. Tobin'e göre işsizliği azaltmadan yapılacak bir sosyal politika reformu; yoksulluk ve eşitsizlikle mücadelede yetersiz kalır. Ayrıca yoksulluğu gidermek amacıyla, negatif gelir vergisinin gelmesi ve doğal işsizlik oranının giderilmesine yönelik tedbirler alınması gerektiğini vurgulamıştır (Buitter, 2003: 621-622).

Neokeynesyen iktisat düşünürleri; toplumdaki sınıf farklılıkları, ırk ayrımları ve kadın-erkek ayrımcılığı gibi bireyin kendisinin karar veremediği konumu nedeniyle dezavantajlı duruma düştüğü özellikleri penceresinden yoksulluğa bir bakış açısı getirmiştir.

Neokeynesyen iktisatçılar, toplumdaki sınıf farklılığına uğramış bireylerin devlet eliyle yapılacak sosyal politika ve transfer yardımları

ile durumlarının iyileştirilebileceğini düşünürler. Ancak, tam anlamıyla yoksulluğun giderilmesi işsizlik sorununa çare bulunduğu gerçeğştiririlebilir. Özetle yoksulluğun giderilmesi için; devlet dezavantajlı konumda olan bireylerin durumlarını iyileştirmeli ve vatandaşlarına iş imkanı sağlayarak işsizliği sonlandırmalıdır.

2.5. Post Keynesyen İktisat

Post Keynesyen İktisat, Neo Klasik İktisat'a tepki olarak ortaya çıkmıştır. Nedeni, 1970'lerde ortaya çıkan iktisat kuramlarındaki bunalımın sebebinin Neo Klasik İktisat'a ait olduğunu düşünmeleridir. Bu akım, Keynesyen makro iktisat ile geleneksel mikro iktisadın birleştirilmesi ile oluşmuştur (Başoğlu, Ölmezoğulları, 2004: 27). Post Keynesyen İktisat, ülkenin ekonomik faaliyetlerini açıklarken; gelir dağılımının önemine ayrıca değinmiştir. Post Keynesyen İktisat; gelir dağılımını direkt olarak ekonomik büyüme ile ilişkilendirmiş ve politik düzenlemeler yardımıyla elverişli olacak bir değişken olarak varsaymıştır (Savaş, 2000: 934).

Post Keynesyen iktisadın köklerini; büyüme ve gelir dağılımı arasındaki ilişki oluşturur. Fonksiyonel gelir dağılımının dışsaldır ve direkt olarak birim maliyetlerdeki artışlarla ilintilidir; yatırımın ana belirleyicisi kapasite kullanımudur (Vasconcelos, 2019: 294) ve ekonomik ortamın enerjisiz olması yani geleceğin ve geçmişin belirsizliği (Mckenna, Zannoni, 1997-1998: 236) bu iktisadın önemli özellikleridir.

Post Keynesyen iktisada göre; işsizlik sorununun çözümü ve yoksulluğun giderilmesinin yolu ekonomik büyüme ile sağlanır. İthal girdi oranları ve sermaye yoğun teknolojilerin büyük oranda kullanılması gibi nedenlerle tam istihdam sağlanamayabilir bu da ekonomik büyümenin yoksulluğun giderilmesinde yetersiz kalmasına yol açabilir. Sadece ekonomik büyüme yoksulluğun giderilmesinde yeterli değildir. Ayrıca gelir dağılımı ile alakalı önlemler ve gelir politikaları ile ekonomik büyüme desteklendiğinde yoksulluk azaltılabilir (Göker, Dane, 2013: 112).

2.6. Monetarizm

Monetarizm, ABD ve gelişmiş bazı ülkelerin, ekonomi politikalarının uygulanması esnasında başvurulan bir yaklaşımdır. Monetarizmde katı ekonomik politikalar uygulanır ve güvenilen tek politika para politikasıdır. Devletin ekonomiye müdahalesi pek sevilmmez, onun yerine görünmez elin varlığı bu görüşte daha uygun görülür. Ancak devlet para arzını kontrol etmelidir (Krume, 2020: 207). Milton Friedman bu iktisat akımının öncüsüdür.

42

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Monetarizm, devlet müdahalesinden kaçındığı için, yoksulluk da piyasada kendiliğinden çözüme kavuşturulması gereken bir sorun olarak görülür. Milton Friedman'a göre piyasadaki işadamları burada kilit bir rol oynar; seçilmiş olan bu kişiler sadece kar peşinde koşmazlar aynı zamanda sosyal vicdanla hareket ederek, ayrımcılığı ortadan kaldırma, istihdam sağlama veya yoksullukla mücadele etme gibi çeşitli sosyal sorumluluklara sahiptirler. Bu sosyal sorumluluklardan yoksulluğun giderilmesine katkıda bulunacak olanlar; bir işadamının bir ürünün fiyatını yükseltmekten kaçınması veya nitelikli işçileri işe almaktansa, uzun süredir işsiz olan bir bireyin işe alınarak yoksulluktan kurtarılması örnek verilebilir (Lesson, Palm, 2020: 16-19).

Friedman'a göre; sosyalizm ve refah politikaları fayda vermez. Düşünüre göre; piyasa her şeyden üstündür. Öyle ki yoksul bireylere yardım söz konusu olduğunda bile bunun tam anlamıyla devletin üstesinden gelebileceği bir durum olduğunu kabul etmez. Yoksulların yardımı ile ilgili konularda devletin himaye göstermesi gerektiğini düşünür ancak, bu himaye devletin direkt olarak yardıma muhtaç kişilere desteği ile değil özel hayır kurumlarına veya yardımsever ailelere verilecek destekle olmalıdır (Ataay, 2016: 145).

Friedman'ın yoksulluğu gidermek amacıyla geliştirdiği ve Lampman, Tobin gibi iktisatçıların da savunduğu negatif gelir vergisi isimli bir model mevcuttur. Modele göre, gelir seviyesi kendi geçimini sağlayamayacak olan kişilere minimum düzeyde bir gelir yardımı yapılacaktır. Modelde belli gelir seviyesinin altında olan vatandaşlar vergilendirilmezken, açlık veya yoksulluk sınırının üzerinde olan vatandaşlar vergilendirilir ve gelire ihtiyacı olan bireylerin bu vergilerden faydalanmaları sağlanır (Aktan, Vural, 2002: 3).

Monetarist düşünürler göre, yoksulluk sorunu devletin gözetmesi gereken bir sorundur. Ancak devlet bu sorunu kendi çözmemelidir, ya piyasada var olan işletmelerden bu sorun hakkında eyleme geçmelerini ister ya da yardımseverlere sorunun çözümünde destek verir.

2.7. Arz Yanlı İktisat

Arz yanlı iktisat, ekonomideki sorunların talep yönünden kaynaklandığını düşünmez, yaratılan katma değer talebi karşılamada yetersiz olduğunu yani ekonomideki sorunların arz yönlü olduğunu savunur. Bu iktisadın savunucularına göre, ekonomiyi canlı tutmak için, üretimi arttırmaya yönelik adımlar atılması gerekir, bu adımlardan en önemli olanı ise vergi indirimleridir. Arz yanlı iktisadın savunucuları; Arthur Laffer, David Stockman, Murray Weidenbaum, Paul Roberts ve Mizheal Boskin'dir (Aktan, 2008: 53-54).

Laffer, yoksulluk konusunu gelir eşitsizliği ile bağdaştırarak ele alır. Düşünürüne göre yeniden dağılımı ele almak için yoksulların zenginleştiğini düşünmektense, zenginlerin yoksullaştığını düşünmeliyiz. Gelir dağılımını sağlamak için, zenginlerden gerektiğinden fazlasını almak, üretim şevkini kırar; yoksullara farklı bir gelir yardımı sağlamak ise, onların çalışma isteğini yok eder. Sonuç olarak üretim azalmaya başlar ve gelirin tam olarak yeniden dağıtılması demek, ileride hiçbir gelir olmayacak demektir (Laffer, 2020: 43).

Düşünürüne göre, herkesin tam bir gelir eşitliğine sahip olması için, veya gelirin yeniden dağıtılmasını sağlamak için, yapılması gereken şey; ortalama geliri yüzde yüzün üzerinde olan herkese vergi uygulamak; ortalama gelirin altında kalan bireyleri ise ortalama gelire kadar sübvans etmek. Yeniden dağıtım ile zenginlerin durumunu kötüleştirmeden; yoksulların durumu iyileştirilmelidir (Laffer, 2020: 43).

Arz yanlı iktisat ekonomik sorunların üretimin artışıyla ve ekonomik büyümenin sağlanmasıyla üstesinden gelinebileceğini düşünür. Dolayısıyla yoksulluk sorununu da ekonomik büyüme sonucunda çözüme kavuşacağı yorumu yanlış olmaz.

2.8. Anayasal İktisat

Anayasal iktisat ve kamu tercihi teorisi, varsayımları açısından birbiriyle benzer teorilerdir ancak kamu tercihi teorisi ekonomik sorunları neden ve nasıl ortaya çıktığını incelemekte iken, anayasal iktisat teorisi ise çözüm önerisi olarak ideal olanı gösterdiği için birbirlerinden ayrılır. Anayasal iktisat; devletin bir ülkede yaşayan vatandaşların can ve mal güvenliğini korumasının karşılığında, bireylerin hem politik hem de ekonomik hak ve özgürlüklerine karşı aykırılık yapacağı sınırlamaları tartışır (Aktan, 2008: 100). İktisat kuramının temsilcileri olarak James M. Buchanan, Friedrich August von Hayek ve Gordon Tullock sayılabilir.

44

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Kuramın temsilcilerinden Buchanan'a göre; oyunun kuralları ekonomik kalkınmayı sağlamada önemli bir faktördür. Güçlü hukuk kurallarına sahip olan devlet, aynı zamanda ekonomik sorunların çözümünde de ustalıkla hareket eder; zayıf hukuk kurallarına sahip olan devlet ise yoksulluğa mahkum olur. Güçlü veya zayıf hukuk kuralları sadece ekonomik kalkınmanın seyrini etkilemekle kalmaz aynı zamanda sosyal ve politik sonuçlar da doğurur (Meadowcroft, 2020: 3).

Buchanan'ın yoksulluk hakkındaki bir diğer görüşü, Anthony Scott'ın "Federal Ülkelerde Hibeler Hakkında Bir Not" adlı makalesini yorumlamasıyla ortaya çıkar. Makalede Scott, sosyal yardımların elde edilmesinin zengin bireylerden alınıp yoksul bireylere aktarılması yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade eder. Buchanan'a göre bu uzun vadede istenmeyen sonuçlarla karşılaşılmasına sebep olur. Çünkü milli gelirin bu şekilde bir yerden bir yere transfer edilmesi, ekonomik verimliliği düşürür bu da milli gelirin en üst noktaya gelmesini engeller. Yapılan yardımların olumsuz sonuçlar doğuracağına ilişkin ikinci bir karşıt neden ise; yardımların, yoksul bölgelerde yaşayan bireylerin, zengin bölgelere taşınma isteğini engellemesi ve aile gelirlerinde bir artışa neden olduğu için, yoksul bireyler açısından reel ücretin çekiciliğini azaltmasıdır (Marciano, 2020: 1619).

2.9. Yeni Keynesyen İktisat

Yeni Keynesyen iktisadı savunanlar, rasyonel beklentileri ve monetarizmi kabul ederler ancak temiz piyasa kavramını reddederler, IS-LM analizi yorumu iktisat teorisinde önemlidir. İradî politikaları temel almaktansa, kuralla dayalı politikalar bu iktisat kuramında tercih edilir. Öncüleri; Gregory Mankiw, Arthur Melvin Okun ve Joseph Stiglitz 'dir (Tokatlıoğlu, Selen, 2017: 79).

Stiglitz, yoksulluk sorununda yeniden dağılıma dikkat çekmiştir. Yeniden dağılımın piyasaya bırakılmaması ve bu rolün devletin üstlenmesi gerektiğini ifade etmiş neden olarak yeniden dağılımın piyasaya bırakıldığı takdirde; erdemli veya erdemsiz malların piyasa tarafından uygun bir şekilde tedarik edilemeyeceğini ileri sürmüştür (Klein, Daza, Mead, 2013: 651).

Stiglitz'e göre; ekonomik eşitsizlik ve eğitimsel eşitsizlik birbirini güçlendirmektedir. Bu nedenle, ilk önce zengin çocukları ile yoksul çocukları arasındaki eğitimsel boşluğun giderilmesi gerekir. Bunu sağlamak için, öncelikle tüm çocukların yeterli düzeyde beslenme ve sağlık hizmetlerinden yararlandığından emin olunmalıdır, yoksul okullara gerekli yardım sağlanmalıdır. Daha sonra aradaki eğitimsel boşluğun giderilmesine yönelik düzenlemelere gidilmelidir. Sadece kaynak tedarik etmek yeterli değildir, aynı zamanda yoksul çocukların ailelerine çocuklarına nasıl davranacaklarına yönelik eğitim verilmeli ve bu konuda aileler teşvik edilmelidir (Klein, Daza, Mead, 2013: 656).

SONUÇ

Merkantillistlere göre, sürekli büyüyen, üreten bir devlet yoksullaşmaz. Akım, devletin aldığı vergileri doğru yatırımlara yöneltmesi gerektiğini, bunu başaramayan devletin kötü yönetildiğini ve yoksulluğa mahkum olacağını savunur. Aşılması gereken ikinci sorun ise işsizliktir. Merkantillistlerin yoksulluktan kurtulmak için gösterdiği yöntem, devletin doğru yatırımları ve işsizlik sorununa çare bulmasıdır.

Fizyokratlar yoksulluk tanımını tarım ve toprak ile ilişkilendirerek yaparlar. Fizyokratlara göre; köylünün toprağını işlememesi,

köylünün yoksullaşmasına, köylünün yoksullaşması ise devletin yoksullaşmasına sebep olur. Fیزیokratlara göre, yoksulluğun giderilmesi için tarım sürekli işlenmeli ve para köylünün elinde olmalıdır. Çünkü para zengin kesimde değil de köylü kesimin elinde olursa daha fazla el değiştirir, böylece gelir katlanarak artar, zenginlik sağlanır.

Klasiklerin bakış açısına göre, yoksulluk kaderle alakalı bir durumdur ve yoksulluğun giderilmesi amacıyla çalışmalar yapılmamalıdır. Eğer, yoksulluğun giderilmesine yönelik bir çalışma yapılacaksa bu toplum düzenindeki dengenin sağlanmasını amaç edinerek yapılmalıdır. Genellikle yoksulluktan kurtulmak için devletin müdahalede bulunması gerektiği düşünülmesine de, bazı konularda devletin rol oynaması gerektiğini savunan düşünürler de vardır. Yoksulluk piyasanın canlandırılmasıyla veya ücretlerin düzenlenmesiyle giderilmelidir.

Keynesyen iktisatçılar, devletin yoksulluğu gidermek için çalışmalar yapması gerektiğini ve yoksulluğu gidermek için özellikle işsizlik sorununa çare bulunması gerektiğini savunmuştur.

Neokeynesyen iktisatçılar, neoklasik iktisatçılar gibi, yoksulluğun tam olarak dezavantajlı bireylerle bağdaştırmışlardır. Bu akımın iktisatçılara göre, devletin yoksulluğun giderilmesi için bu kesimin durumunu iyileştirmeli ardından yine devlet bu kesimin iş bulmasında kendi milletine iş imkanı sağlamalıdır.

Neoklasik iktisadın bazı düşünürlerine göre, iktisadın temel amacı yoksulluğu gidermektir. Neoklasik iktisatçılar; yoksulluk konusuna, yoksul çocuklar veya işsiz bireyler gibi toplumda dezavantajlı olan kesimin penceresinden bakarlar ve bu dezavantajlı kesimin devlet eliyle durumunun iyileştirilmesi gerektiğini savunurlar.

Arz Yanlı iktisat ve Post keynesyen iktisat, yoksulluğun giderilmesinin ilacını ekonomik büyümede bulur. Monetarizm, yoksulluk sorununun giderilmesinde devletin direkt olarak rol oynamasını istemez, bunu bile devletin önerisiyle piyasanın çözmesi gerektiğini düşünür. Anayasal iktisat devletin yoksullara verdiği transferlere olumsuz sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle karşı çıkar.

*Mali Düşünce Sisteminde Yoksulluk Kavramına Bakış ve
Yoksulluğun Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri*

Yeni Keynesyen iktisat, yoksulluğa bölüşüm sorunu penceresinden bakar ve devletin gidermesi gereken bir sorun olarak görür.

Yukarıdaki açıklamalar ve iktisat akımlarının yoksulluğa bakış açılarına göre, yoksulluk klasik iktisadın doğuşuna kadar merkantilist ve fizyokrat akımlarda kendi akımları ile birebir örtüşecek şekilde tanımlanmıştır. Ancak klasik iktisattan sonra yoksulluk akımlarca toplumun dezavantajlı kesimiyle bağdaştırılarak açıklanmaya başlanmıştır.

Klasik, Keynesyen, Neokeynesyen ve Neoklasik iktisatçılar, bir ülkedeki yoksulluğun giderilmesi konusunda, farklı önerilerde bulunsalar da; devletin verdiği transferlerle dezavantajlı kimselerin durumlarının iyileştirilmesinde ve devlet eliyle veya piyasa tarafından işsizlik sorununun mutlaka çözülmesi gerektiğinde hemfikirdirler.

Sonuç olarak iktisat akımları tarafından yoksulluk sorununun giderilmesi önerilerinde kendi akımlarına özgü farklılıklar olsa da, akımların çoğunluğunun ve çoğu düşünürün, yoksulluğunun giderilmesi konusunda iki noktada fikir birliği ettikleri görülebilir. Bu noktalardan birincisi, dezavantajlı kesimin devlet eliyle durumunun düzeltilmesi gerekliliği, ikincisi ise işsizlik sorununun çözülmesidir. İşsizlik sorunu gerek piyasalar ile gerekse devletin yardımı çözüme kavuşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

Adaçay, Funda Rana; İslatince, Hasan (2009). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Aktan, Coşkun Can (2008). *Yeni İktisat Okulları*. İzmir: Seçkin Yayınevi.

Aktan, Coşkun Can; Vural, İstiklal Yaşar (2002). "Yoksullukla Mücadele ve Negatif Gelir Vergisi Önerisi". *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.

Andrews, David (2017). "Keynes and Christian Socialism: Religion and The Economic Problem". *Euro J. History of Economic Thought*, 24(4), 958-977.

48

Ataay Kalfa; Ceren (2016). "Hayek ve Friedman'ın Devlet Anlayışı". *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(1), 129-151.

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Aydemir, Cahit; Güneş, Hüseyin Haşimi (2006). "Merkantilizmin Ortaya Çıkışı". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 136-152.

Backhouse, Roger E.; Cherrier, Beatrice (2019). "Paul Samuelson, Gender Bias and Discrimination". *The European Journal of The History of Economic Thought*, 26(5), 1053-1080.

Başoğlu, Ufuk; Ölmezoğulları, Nalan; Parasız, İlker (2004). *İktisatta Devrimler Karşı Devrimler*. İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.

Bilir, Hüsnü (2019). "Entelektüel Bir İktisatçı: John Maynard Keynes". *Dört Öge*, 8(16), 83-97.

Bochenek, Miroslaw (2017). "The Topicality of David Ricardo's Thought (on Bicentenary of the Publication 'On the Principles of Political Economy and Taxation')". *Ekonomia I Prawo Economics and Law*, 16(3), 287-300.

Bochenek, Miroslaw (2016). "Paul Anthony Samuelson and His Work (On the Hundredth Anniversary of His Birth)". *Ekonomia I Prawo Economics and Law*, 15(3), 265-278.

Brandy, Mark (2007). "Jean-Baptiste Say, The Father of Austrian Public Finance: Views on Taxation". *Quartely Journal of Austrian Economics*, 10(1), 63-76.

Buiter; Williem, H. (2003). "James Tobin: An Appreciation of His Contribution to Economics". *The Economic Journal*, 113(491), 585-631.

Charbit, Yves (2002). "The Political Failure of an Economic Theory: Physiocracy". (Çeviren: Arundhati Virmani), *Population*, 57(6), 855-884.

Colandar, David (2000). "The Death of Neoclassical Economics". *Journal of the History of Economic Thought*, 22(2), 127-143.

**Mali Düşünce Sisteminde Yoksulluk Kavramına Bakış ve
Yoksulluğun Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri**

Denis, Andy (2005). "The Invisible Hand of God in Adam Smith". *Research in History of Economic Thought and Methodology*, 23(1), 1-32, <https://ssrn.com/abstract=2613422> (Erişim Tarihi: 04.04.2020).

Ersoy, Akif (1986). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. İzmir: Neşriyat ve Matbaacılık.

Gouverneur, Virginie (2019). "John Stuart Mill on Wage Inequalities between Man and Women". *The European Journal of the History of Economic Thought*, 26(6), 1212-1251.

Göker, Zeliha; Dane, Kutlu (2013). "Tam İstihdamın Sağlanmasında Maliye Politikasının Rolü ve Post Keynesyen Çözüm Önerileri". *Akdeniz İ. İ. B. F. Dergisi*, 13(26), 103-119.

Hicks, John R. (1999). "On the Economics of Population". *Population and Development Review*, 25(2), 345-353.

Heckscher, Eli F. (2007). *Mercantilism* (Volume One). Transferred to Digital Printing.

İbn-i Haldun (2018). *Mukaddime* (II. Cilt). (Çeviren: Halil Kendir), İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

Kabaş, Tolga (2018). "Alfred Marshall'ın Neoklasik İktisat Düşüncesinin Sosyal Özellikleri". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(64), 183-192.

Kazgan, Gülten (1974). *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi*. Ankara: Bilgi Basımevi.

Klein, Daniel B. (2013). "James Tobin". *Econ Journal Watch*, 10(3), 666-670.

Klein, Daniel B.; Daza, Ryan; Mead, Hannah (2013). "Joseph E. Stiglitz". *Econ Journal Watch*, 10(3), 650-658.

Krume, Nikoloski (2020). "The New Classical Economy and Counter-Revolution of the Monetarism". *Annals of The Constantin Brancuși University of Targu Jiu, Economy Series*, 1(3), 206-211.

Kutlu, Sinem (2018). "Wither Macroeconomics? The Evolution of Macroeconomic Thought Since Keynes". *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9(33), 1818-1832.

Küçükali, Adnan (2019). "Klasik İktisadi Düşünce ile Evrim Teorisinin Entelektüel Beraberliği". *HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 8(20), 43-58.

Laffer, Arthur B. (2020). Speech; "Reflections on Economic Policy". *Business Economic*, 55(1), 41-44.

Leonard, Thomas C. (2003). "A Certain Rude Honesty: John Bates Clark as a Pioneering Neoclassical Economist". *History of Political Economy*, 35(3), 521-558.

Lesson, Robert; Palm, Charles G. (2020). "Milton Friedman on Freedom: Selections from the Collected Works of Milton Friedman". The Hoover Institution Press, Originally published: Friedman Milton (1970); "One and Only Social Responsibility of Business", New York Times Magazine, Eylül.

Marciano, Alain (2020). "Buchanan, Popular Myths, and the Social Responsibility of Economists". *Southern Economic Journal*, 86(4), 1613-1629.

Mckenna, Edward J; Zannoni, Diane (1997-98). "Post Keynesian Economics and the Philosophy of Individualism". *Journal of Post Keynesian Economics*, 20(2), 235-258.

Meadowcroft, John (2020). "Buchanan at the American Founding: The Constitutional Political Economy of a Republic of Equals and Unequals". *Public Choice, Springer*, 183(3-4), 389-404.

50

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Misaki, Kayako (2018). "The Concept of Labor Market in Leon Walras Pure, Social and Applied Economics". *Economia Online*, 8(4), 419-438.

Murphy, Anton (1997). *John Law Economic Theorist and Policy-Maker*. Oxford: Clarendon Press.

Neil, Thomas P. (1948). "Quesnay and Physiocracy". *Journal of the History of Ideas*, 9(2) 153-173.

Oslington, Paul (2018). "Tanrı ve Piyasa: Adam Smith'in Görünmez Eli". *Modern İktisadi Düşüncenin Teolojik Arka Planı*, (Çeviri Editörü: Mehmet Saraç), İSİFAM yayınları, yayın no: 3.

Prasch, Robert E. (2000). "John Bates Clark's Defense of Mandatory Arbitration and Minimum Wage Legislation". *Journal of the History of Economic Thought*, 22(3), 251-263.

Savaş, Vural (2000). *İktisadın Tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Smith, Adam (2006). *Milletlerin Zenginliği*. (Çeviren: Haldun Derin), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sorinel, Cosmo (2013). "Leon Walras and Social Justice". *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 13(1), 467-473.

Tokathoğlu, Mircan; Selen, Ufuk (2017). *Maliye Politikası*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Vasconcelos, Lucas (2019). "Income Distribution, Inflation and Economic Growth: A Post-Keynesian Approach". *Panoeconomicus*, 66(3), 277-306.

Zarakoğlu, Avni (1981). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Ankara: Olgaç Matbaası.

SUMMARY

Poverty is a problem that has always been experienced and continues all over the world. States and world-renowned organizations have worked on alleviating poverty. Some of the studies conducted have been effective in alleviating poverty, while some have not had any effect.

The first step to overcome in poverty alleviation is the definition of poverty. From monetarism to new keynesian economists; poverty has been defined by many different currents of thought in many different ways various assessments. The thinkers who define poverty as much as their own currents allow, have also worked on poverty alleviation. These studies have contributed to policy making in the state administration of their time.

According to mercantilist thought, the state must constantly grow and produce. The taxes collected by the state should be directed to the right investments, and also a solution to unemployment should be found so that poverty can be eliminated. According to the Physiocrats, in order to eliminate poverty, it is necessary to prevent the impoverishment of the peasants who work the land and to ensure the speed of circulation of money.

According to classical economic thinkers, alleviating poverty is not an issue where the state can play a role. In fact, poverty should not be eliminated, if a study is to be done on alleviating poverty, it should only be done to ensure social order.

Keynesian economists argued that the state should work to alleviate poverty and that a solution should be found especially for the problem of unemployment in order to eliminate poverty. Neoknesian economists have associated poverty with disadvantaged individuals. According to neoknesian economists, the situation of this segment should be improved and the state should provide jobs in order to eliminate the poverty of the state.

According to neoclassical economists, the main purpose of economics is to alleviate poverty. According to thinkers, the state should be effective in alleviating poverty. Supply-Side economics and Post-Keynesian economics find the cure for poverty alleviation in economic growth. Monetarism does not want the state to play a direct role in alleviating the poverty problem it even thinks that the market should solve this with the proposal of the state. Constitutional economics opposes state transfers to the poor on the grounds that it will have negative consequences. New Keynesian economics looks at poverty from the point of view of the problem of distribution and sees it as a problem that the state must resolve.

According to the above explanations and the perspectives of economics movements on poverty, poverty has been defined in the mercantilist and physiocratic currents until the birth of classical economics in such a way it coincides with their currents. However, after classical economics, poverty has been explained by currents by associating it with the disadvantaged segment of the society.

Until the emergence of classical economics, the definition of poverty was defined by mercantilist and physiocratic currents to coincide with their own ideas. After classical economics, poverty was defined by explaining especially the disadvantaged segments of society.

52

IJSI 14/1
Haziran
June
2021

Although some economic movements do not agree on the elimination of poverty by the state, poverty is generally seen as a problem that needs to be eliminated by the state. Poverty should be eradicated, especially by addressing the unemployment problem.